

Londra'dan Mektup

D i d e m C r o s b y

Geleceğin Binaları, Teknoloji ve Kültürel Değişim

Saat yedide başlayacak olan etkinliğe yetişmek için hızlı adımlarla ilerliyordum. Londra'nın pahalı semtlerinden biri olan South Kensington'dayım. Önünden geçtiğim binalara şöyle bir göz atıyorum. 1800'lü yılların ikinci yarısında, ihtişamlı Kraliçe Victoria döneminde inşa edilmiş dört-beş katlı, yüksek tavanlı ve büyük camlı taş binalar... Oysa aklımdan başka bir bina geçiyor: İki gün önce mahallemizde yaptığımız yürüyüş sırasında önünden geçtiğimiz iki katlı modern ev. Bu evde yaşamaktan hoşlanıp hoşlanmayacağım konusunda hâlâ kararsızım.

Ahşap kolonlara yerleştirilmiş cam tabakaların çevrelediği bu 'şeffaf' evin önünden geçerken, içeride masanın etrafında kahvaltı eden çifti, evdeki mobilyaları ve hatta arka bahçedeki oyuncakları görebiliyorsunuz. Böylesi bir şeffaflıkta yaşarken insan ne kadar rahat olabilir acaba? Geleceğin binaları, önünden geçmekte olduğum beton binaların görkemiyle mi, yoksa bu şeffaf ev gibi teknoloji ürünü, yeni malzemelerin modernliğiyle mi seçilecek? Kafam bu tezatla meşgul, katılacağım etkinliğin evsahipliğini yapan Dana Merkezi'nin bütünüyle camdan oluşmuş binasının kapısından içeri girdim. Katılacağım etkinliğin konusu: 2020'nin binaları.

Dana Merkezi yalnızca birkaç ay önce açıldı. 18 ile 45 yaş arasındaki yetişkinlerin akşamları buluşup bilime ilgili tartışmalara katıldığı bir mekan. Dizi dizi koltuklar yerine masaların etrafında oturuyor katılımcılar. İsterseniz içecek birşeyler alıyorsunuz elinize. Her biri beş dakika süren sunumların ardından grup tartışmaları başlıyor. Bilimle ilgili stand-up komediye bile yer var merkezde. "2020'nin Binaları" başlığını taşıyan etkinlik, 2020 yılında binaların doğaya mı yoksa teknolojiye mi yöneleceği sorusunun çerçevesindeydi. Konuşmacılar, kimisi birbirine karşıt düşünceleri izleyicilere sundu.

Sorun apaçık ortada. Türümüzün nüfusu hızla artıyor. Barınma gereksinimimizi gidermek için daha çok eve gereksinimimiz var. Bu gereksinimi karşılamak için doğaya mı yoksa teknolojiye mi yöneleceğiz? Konuşmacılardan çevreci bakış açısına sahip olan mimar Lucy Pedlar, elektriğin bütünüyle güneş enerjisinden elde edildiği çevre dostu evlerden söz etti. İkinci konuşmacı, Victoria & Albert Müzesi'nden Hugh Aldersey-Williams'dı. Williams, doğadan esinlenilerek tasarlanmış binaların fotoğraflarının desteklediği bir konuşma yaptı. Üçüncü konuşmacı da yine bir mimardı. Bill Dunster, yenilenebilir kaynaklardan yararlanarak ürettikleri 'Sıfır Emisyon Yerleşim Merkezleri'nden bahsetti. Son olarak konuşan Profesör James Woudhuysen'in mesajıysa şuydu: Birakın bu boş kaygıları. Önümüzdeki yıl İngiltere'de 400.000 kişi için yerleşim merkezine mi gereksinimimiz var? Çin'den prefabrik evleri ithal edin, alıcılar gitsinler, evlerini istedikleri yere kursunlar. Çevre için kaygılanacak ne zamanımız ne de ödeneğimiz var.

Katılımcılar etkinliğin sonunda, uzaktan kontrol

cihazlarıyla bir dizi soruya yanıt verdiler. Sonuçlara göre, Sıfır Emisyon Binaları savunan Bill Dunster, katılımcıları ikna eden konuşmacı oldu. Ben de bundan hareketle, Bill Dunster'la kısa bir söyleşi yaptım.

"Bundan birkaç yıl önce, projelerimiz ütopya olarak nitelendiriliyordu. İnsanları, yaşam biçimlerini değiştirecek böylesi bir evi satın alma kararı vermesi için ikna etmek hiç kolay değil. Çoğu kişinin söyledikleriyle yaptıkları farklı" diyor Bill Dunster. Son dört-beş yıldır ev alım satımı, çok kârlı bir iş haline geldi İngiltere'de. Özellikle ülkenin güneyinde ciddi bir kıtlık yaşanıyor. Bu yüzden ev fiyatları inanılmaz bir hızla yükseliyor. İnşa edilen evler de kapış kapış gidiyor. "İnsanlar sıfır emisyon binaları riskli buluyor. Geleneksel evlere rahat rahat alıcı bulurken neden bu evlere yatırım yapınlar ki?" diye ekliyor Bill.

Adından da anlaşılacağı gibi sıfır emisyon binalar doğal gaz, kömür benzeri fosil yakıtların en az oranda tüketildiği binalar. Elektrik ve ısınmaya gerek-

vey buradan mikro tüpler yardımıyla evin zeminine yerleştirilmiş depoya yönlendiriliyor. Tuvalet ve bitkiler için gerekli suyu bu depolar sağlıyor. Ayrıca evlerin mutfakları az su tüketen musluklar, çamaşır makineleriyle donatılmış. Elektriğe gelince de, yine tüketimi azaltıcı tasarımlara başvurulmuş. Sözgelimi, oturan mekanlar genelde büyük camlı odalar. Binalardaki ampullerin tümü, düşük enerji gerektiren özel ampuller. Elektrikli aletler de yine en az elektrik tüketenlerinden seçilmiş. Elektrik ve su tüketimi bu evlerde, geleneksel evdekilerin neredeyse yarısı.

Evlerin özellikleri bununla da bitmiyor. Binaların tepesinde herkesin kendine ait, sebze ya da çiçek ekebileceği bir bahçesi var. Her dairede bulunan serralardaki güneş panelleri, 40 voltluk bir elektrik arbasına yetecek kadar elektrik sağlayabiliyor.

Bu yerleşim merkezleri aynı zamanda yeni bir yaşam biçimi de sunuyor. Her evin bir de ofis alanı var. Mesaj açık: İş yerinize gitmek için arabanızı kullanmayın; bunun yerine işyerinizi evinize getirin (tabii işvereninizin izin verirse). Hatta herkesin üye olabileceği, elektrikle çalışan arabalardan oluşan bir araba havuzu da merkez sakinlerinin özel taşıt gereksinimini sağlıyor. Alışveriş için İnternet, çocuğunuzu yollayacağınız yuva için de merkezdeki yuva öneriliyor.

Yukarıdaki model, Londra'nın güneyinde eski bir su arıtma tesisinin bulunduğu bir alana dikilmiş bile. BedZed (Beddington Zero Emission Development) adı verilmiş merkeze. Evlerin fiyatları, Londra standartlarına göre düşük. Merkezin inşasında kullanılan malzeme, en fazla 40-45 km uzaklıkta yıkılan binalardan taşınmış. "Binaların dışına ve içine modern bir görünüm veriyoruz. Böylece yalnızca çevreci değerlere sahip insanlar değil, her türlü insanın ilgisini çekmeyi amaçlıyoruz" diye ekliyor Bill. Elbette bu değişimin gerçekleşmesi için gereken tek şey zaman.

"Peki gelir sağlayabiliyor musunuz bu işten?" diye soruyorum. "Elbette hayır" diyor Dunster, "Bu değişimin gerekliliğine inanıyoruz. Yaklaşık on yıldır savaş veriyoruz, emeğimiz ancak şu sıralarda ekin vermeye başladı." Derken planları yeni onaylanan bir başka merkezden söz etmeye başlıyor. Proje planlarını açmasıyla birlikte çevresini heyecanlı bir mimarlar grubu sarıyor, tartışmalar teknik içerik kazanıyor. Benim için gitme zamanı.

Dönüşte, bu kez Adapazarı'nda deprem bölgesinde yaşayanları düşünüyorum. Böylesi bir seçim söz konusu mu onlar için? Başlarını sokacak bir yer olduktan sonra... Elbette Türkiye için de ideal bir model var diye geçiriyorum içimden. Elbette var, olmaz mı? İş, yaratıcı mimarlara, bilinçli 'tüketiciye' bakıyor.

BedZed konusunda daha fazla bilgi için:
www.zedfactory.com

Dana Centre için: www.danacentre.org.uk

sinimi, güneş enerjisinden sağlanıyor. Binalar enerjiyi korumak üzere tasarlanmış. Sözgelimi duvarlar, 300 mm (30 cm) kalınlığındaki yalıtım malzemesini tost gibi sıkıştıran iki duvardan oluşuyor. Apartmanların yerlerini oluşturan özel beton, serbest hava akışına izin veriyor. Böylece beton sürekli aynı sıcaklıkta kalıyor. Binaların güneşe bakan yüzleri, güneş enerjisini sağması için bütünüyle camdan yapılmış; güneş enerjisi panelleri binalara hoş bir görünüm de katıyor. Kuzeye bakan camlara çift değil, üç cam tabakadan oluşuyor.

Burada evinizi havalandırmanıza gerek de yok. Binaların havalanması, peribacalarını andıran ve rüzgara göre yön değiştiren bacalar yardımıyla gerçekleşiyor. Binayı terkeden hava, yine aynı bacadan giren havayı ısıtıyor. Böylece ısı kaybı en aza indiriliyor (ısı %50-70 oranında korunuyor). Evlerde merkezi ısıtma sistemi yok; kışın sıfırın altına düşen bu iklimde bile ısıtmaya ender olarak gereksinim duyuluyor. Yaz-kış evlerin sıcaklığı 18 derece civarında sabit kalıyor. Evlerin ısıtma gereksinimi, geleneksel evlere göre %90 daha az.

Binaların çatılarıyla bitkilerle örtülü. Yağmur su-